

René van de Klift

Zeven vragen en antwoorden over de aansprakelijkheid van accountants

René van de Klift

Inleiding

Accountants hebben een belangrijke functie in het maatschappelijke verkeer. Zij controleren niet alleen jaarrekeningen, maar stellen die ook vaak samen of beoordelen die, verrichten fraudeonderzoeken, verlenen bijstand aan partijen in geschillen en verrichten transactie-gerelateerde adviesdiensten, zoals due diligence-ondersteuning en bedrijfswaarderingen.

Met hun werkzaamheden dragen accountants bij aan de

kwiteit en de betrouwbaarheid van financiële en niet-financiële informatie ten behoeve van het maatschappelijke verkeer. Accountants zijn echter ook maar mensen en kunnen bij de uitvoering van hun werkzaamheden fouten maken. Hiermee kunnen zij niet alleen het vertrouwen van het maatschappelijke verkeer beschamen, maar ook schade veroorzaken.

In deze bijdrage geeft een van onze specialisten, René van de Klift, antwoord op vragen die spelen bij accountantsaansprakelijkheid.

Welke mogelijkheden heeft een benadeelde partij om tegen een accountant op te treden?

Dit hangt af van het oogmerk van de benadeelde partij. Volstaat een tik op de vingers door de tuchtrechter, dan kan een benadeelde partij bij de Accountantskamer van de Rechtbank Overijssel te Zwolle een tuchtklacht indienen tegen de betrokken accountant. Is financiële genoegdoening de inzet, dan zal de benadeelde partij tegen de betrokken accountant of zijn kantoor bij de civiele rechter een vordering tot betaling van schadevergoeding moeten indienen. Bij de tuchtrechter kan namelijk geen schadevergoeding worden gevorderd.

Wat is dan de inzet van een procedure bij de tuchtrechter?

Bij de tuchtrechter kan worden geklaagd over het handelen of nalaten van een accountant in strijd met de voor hem geldende wetgeving, verordeningen en nadere voorschriften en daarmee ook aan gedrags- en beroepsregels.

Als de tuchtrechter een tuchtklacht gegrond acht, dan kan hij tuchtrechtelijke maatregelen opleggen zoals een waarschuwing, een berisping, een (voorwaardelijke) geldboete en als een accountant het echt bont heeft gemaakt, een tijdelijke of definitieve doorhaling in de accountantsregisters. Als gevolg van deze laatste maatregel kan een accountant tijdelijk of definitief geen werkzaamheden als accountant meer uitoefenen. Dat is dus een zware maatregel voor een accountant.

Wat houden de gedrags- en beroepsregels voor accountants in?

De gedrags- en beroepsregels vormen als het ware een leidraad voor de wijze waarop een accountant zijn werkzaamheden behoort uit te voeren. In de Verordening gedrags- en beroepsregels staat dat een accountant bij de uitvoering van zijn werkzaamheden de fundamentele beginselen van 'professionaliteit', 'integriteit', 'objectiviteit',

'vakbekwaamheid en zorgvuldigheid' en 'vertrouwelijkheid' in acht moet nemen.

In de 'Nadere voorschriften controle- en overige standaarden' ('NV COS') staan andere belangrijke beroepsregels die een accountant bij bijvoorbeeld het uitvoeren van een controle en de beoordeling van jaarrekeningen, opdrachten tot het verrichten van specifiek overeengekomen werkzaamheden en samenstellingsopdrachten in acht moet nemen. De NV COS schrijven voor hoe een accountant deze werkzaamheden moet uitvoeren. Heeft een accountant in strijd met de NV COS gehandeld, dan zal de tuchtrechter oordelen dat de accountant in strijd met het fundamentele beginsel van 'deskundigheid en zorgvuldigheid' heeft gehandeld.

Kun je een paar voorbeelden geven van handelen door een accountant in strijd met deze gedrags- en beroepsregels?

Van een schending van het fundamentele beginsel van 'professionaliteit' kan sprake zijn als een 'accountant in business' zich gedurende langere tijd schuldig heeft gemaakt aan fraude door in het geheim betalingen aan zichzelf te verrichten om luxe goederen te kunnen aanschaffen.

Als een accountant, in het kader van het verzorgen van de loonadministratie van zijn cliënt, wist dat zijn cliënt de voorschriften met betrekking tot loonbetaling niet naleefde en zijn cliënt niet heeft gezegd daarmee op te houden, dan heeft hij in strijd met het fundamentele beginsel van 'integriteit' gehandeld. Niet 'objectief' is een accountant als hij in overleg met zijn opdrachtgever in het kader van een door hem op te stellen rapport voor een door zijn opdrachtgever te voeren procedure bij voorbaat heeft afgesproken om van hoor en wederhoor af te zien. Van een schending van het fundamentele beginsel van 'professionaliteit' is sprake als een groepsaccountant bij de controle van een geconsolideerde jaarrekening onvoldoende inzicht heeft verworven in de controlewerkzaamheden van de accountant van een groepsonderdeel, zodat de groepsaccountant niet kan vaststellen dat deze werkzaamheden adequaat waren en op basis van deze werkzaamheden toereikende controle-informatie is verkregen over de cijfers van dat groepsonderdeel. Als een accountant vertrouwelijke gegevens van zijn cliënt aan zijn advocaat heeft verstrekt om beslag te leggen onder klanten van zijn cliënt, dan heeft hij in strijd met het fundamentele beginsel van 'vertrouwelijkheid' gehandeld.

Stel nu dat een benadeelde meer wil dan een tik op de vingers: schadevergoeding. Maakt het dan nog uit of de benadeelde partij opdrachtgever of een derde is?

Ja, dat onderscheid is belangrijk. Tegenover zijn opdrachtgever moet een accountant altijd de zorg van een goed opdrachtnemer in acht nemen, te weten de zorgvuldigheid die van een redelijk handelend vakgenoot mag worden verwacht. Als een accountant zijn contractuele zorgplicht heeft geschonden, dan kan de benadeelde partij als opdrachtgever schadevergoeding vorderen bij de civiele rechter wegens een toerekenbare tekortkoming in de nakoming van zijn verbintenissen (ofwel: wanprestatie).

Als de benadeelde partij een derde is, dan kan hij alleen schadevergoeding van een accountant vorderen uit hoofde van onrechtmatige daad als de accountant jegens hem in strijd heeft gehandeld met een maatschappelijke zorgplicht. Bij de beantwoording van de vraag of een accountant jegens een derde een maatschappelijke zorgplicht heeft, moet een onderscheid worden gemaakt tussen het uitvoeren van wettelijke en niet-wettelijke taken.

Bij het uitvoeren van wettelijke taken, zoals de wettelijke controle van jaarrekeningen, heeft een accountant een maatschappelijke zorgplicht jegens derden, zoals bijvoorbeeld aandeelhouders of schuldeisers van de gecontroleerde onderneming. Die derden moeten hun gedrag kunnen afstemmen op de gecontroleerde jaarrekeningen, de daarbij door een accountant afgegeven verklaringen en bij het nemen of handhaven van hun (financiële) beslissingen erop kunnen vertrouwen dat het gepresenteerde beeld niet misleidend is.

Bij het uitvoeren van niet-wettelijke taken heeft een accountant in beginsel alleen een contractuele zorgplicht jegens zijn opdrachtgever. Alleen in bepaalde specifieke omstandigheden wordt een maatschappelijke zorgplicht jegens derden aangenomen. Daarvan kan sprake zijn als een accountant uiterlijk ten tijde van het uit handen geven van zijn rapport, zoals een waarderingsrapport, weet of behoort te weten dat deze ter beschikking van een derde zal komen en dat deze derde (zeer) waarschijnlijk op het rapport zal vertrouwen bij het nemen van een beslissing om een bepaalde transactie aan te gaan, zoals het kopen van een onderneming waarvan de waarde in het rapport is vastgesteld.

Als een accountant zijn maatschappelijke zorgplicht heeft geschonden, dan kan de benadeelde derde uit hoofde van onrechtmatige daad bij de civiele rechter schadevergoeding vorderen van de accountant of zijn kantoor.

Wanneer wordt aangenomen dat een accountant in strijd met zijn contractuele of maatschappelijke zorgplicht heeft gehandeld?

Daar bestaat geen algemeen antwoord op. Of dat het geval is, moet volgens vaste rechtspraak namelijk worden beoordeeld in het licht van alle omstandigheden van het geval. In elk geval zijn de volgende omstandigheden relevant:

- a. de toepasselijke verslaggevings-, gedrags- en beroepsregels;
- b. de aard van de geschonden norm en de ernst van de geconstateerde schending daarvan;
- c. de door de accountant wel getroffen maatregelen of verschaft informatie;
- d. de mate waarin het gevaar van schade door aantasting van de in het geding zijnde vermogensbelangen voor de accountant redelijkerwijs voorzienbaar was; en
- e. mede in verband daarmee, of die (controle)maatregelen zijn genomen en die waarschuwingen zijn gegeven die

in de gegeven omstandigheden redelijkerwijze van de accountant konden worden gevergd ter voorkoming van dit gevaar van schade.

Om een voorbeeld te geven: onlangs oordeelde de hoogste civiele rechter nog dat een accountant bij het uitvoeren van een persoonsgericht onderzoek jegens een derde, die het onderwerp van dat onderzoek was, zijn maatschappelijke zorgplicht had geschonden omdat deze accountant die derde niet voldoende in de gelegenheid had gesteld om op het concept-rapport te reageren voordat hij zijn eindversie aan zijn opdrachtgever had verstrekt.

Kan het voor een civiele procedure nuttig zijn om eerst een tuchtprocedure te voeren?

De civiele rechter hoeft het oordeel van de tuchtrechter, dat in strijd met de vaktechnische-, gedrags- en beroepsregels is gehandeld, niet blind te volgen. Wel is het zo dat als de civiele rechter van het oordeel van de tuchtrechter wil afwijken, hij dat wel zodanig moet motiveren dat zijn andersluidende oordeel in het licht van het oordeel van de tuchtrechter begrijpelijk is. De ervaring leert echter dat een civiele rechter niet snel afwijkt van het oordeel van de tuchtrechter. Omdat een schending van deze regels een relevante omstandigheid

is bij de beoordeling of een accountant zijn contractuele of maatschappelijke zorgplicht heeft geschonden, kan het nuttig zijn om eerst een tuchtklacht in te dienen als 'opstapje' naar een civiele procedure. Daarnaast kan het oordeel van de tuchtrechter de accountant bewegen de zaak alsnog minnelijk te regelen. Ook om die reden kan het nuttig zijn om eerst een tuchtprocedure te voeren.

Twijfelt u of de accountant in uw situatie juist heeft gehandeld of wordt u geconfronteerd met een mogelijke aansprakelijkheid? Wij denken graag met u mee.

Neem contact op met **René van de Klift** :
vandeklift@dvdw.nl

De sectie Corporate Litigation & Dispute Resolution kent diverse specialisten op dit gebied. Kijk op de **website** voor meer informatie.